

Poselství ke Světovému dni divadla 2025 od Theodora TERZOPOULOSE

Dokáže divadlo naslouchat volání SOS, které vysílá naše doba, ve světě zbídačených občanů, uzavřených do cel virtuální reality, v obležení svého dusivého soukromí? Ve světě robotických existencí, v totalitním systému kontroly a represe po celou dobužití?

Je divadlo znepokojováno ekologickou katastrofou, globálním oteplováním, obrovskými ztrátami rozmanitosti živočišných druhů, znečištěním oceánů, táním ledovců, čím dál častějšími lesními požáry a extrémním počasím?

Může se divadlo stát aktivní součástí ekosystému? Divadlo sleduje fenomény lidského vlivu na planetu již mnoho let, ale jen obtížně se dokáže s těmito problémy vypořádat.

Trápí se divadlo stavem věcí lidských, v němž se dnes v 21. století nacházíme, kdy je občan smýkán politickými a ekonomickými zájmy, informačními sítěmi a společnostmi utvářejícími veřejné mínění? Kdy sociální média, jakkoli usnadňující komunikaci, zároveň poskytují skvělé alibi, protože nutně udržují naši bezpečnou vzdálenost jednoho od druhého? Kdy všudypřítomný pocit strachu z jiného člověka, odlišného, cizince, ovládá naše myšlenky a činy.

Dokáže divadlo fungovat jako laboratoř pro koexistenci všemožných rozdílností, aniž by se ohlíželo na traumata zalitá krví?

Rána krvácí a volá nás k rekonstrukci mýtu. A jak říká Heiner Müller, „Mýtus je agregát, stroj, ke kterému lze vždy připojit nové a další stroje. Přenáší energii, dokud zvyšující se rychlost neroztříští kulturní okruh.“ A já bych dodal, okruh barbarství.

Dokáže divadelní reflektor osvětlit sociální trauma a přestat klamavě osvětlovat sám sebe?

Otázky, na které nelze definitivně odpovědět, protože divadlo existuje a přežívá díky nezodpovězeným otázkám.

Palčivé otázky, které položil na oltář antického divadla Dionýsos, když procházel místy svého rodiště a mlčky pak pokračoval na své cestě uprchlíka do válečných krajín, otázky, které si klademe dnes, kdy si připomínáme světový den divadla.

Podívejme se do Dionýsových očí, do očí extatického boha divadla a mýtu, který spojuje minulost, přítomnost a budoucnost, do očí dítěte dvojího zrození, potomka Dia a Semelé vyjadřujícího splývající identity, ženy a muže, Dionýsa hněvivého i mírného, boha a zvířete, na pomezí šílenství a rozumu, řádu a chaosu, akrobata krácejícího na hranici života a smrti.

Dionýsos si klade zásadní ontologickou otázku „oč tu jde“, která tvůrce vede směrem ke stále hlubšímu zkoumání kořenů mýtu a mnoha dimenzí lidské hádanky.

Potřebujeme nové způsoby vyprávění mající za cíl kultivovat paměť a formovat novou morální a politickou odpovědnost s cílem vymanit se z mnohotvárné diktatury dnešního středověku.“

Z řečtiny přeložila Pavlína Šípová.

Mezinárodní den divadla připadá každoročně na 27. března a slaví se od roku 1962. Oslavy Světového dne divadla pořádá Mezinárodní divadelní ústav (ITI – International Theatre Institute). Autorem letošního poselství je Theodor Terzopoulose, řecký režisér, pedagog, spisovatel, zakladatel a umělecký šéf divadla Attis, zakladatel Divadelní olympiády a předseda mezinárodní komise Divadelní olympiády.